

عنوان مقاله:

تاملی در قاعده فراغ و تجاوز

محل انتشار:

فصلنامه پژوهش های فقهی، دوره 9، شماره 3 (سال: 1392)

تعداد صفحات اصل مقاله: 24

نویسندگان:

مجتبی الهیان - استادیار دانشکده الهیات پردیس فارابی دانشگاه تهران

حسن آب سواران - استادیار دانشکده الهیات پردیس فارابی دانشگاه تهران

خلاصه مقاله:

این قاعده از قواعد پرکاربرد است که در بیشتر ابواب فقه امکان اجرا دارد، پس مناسب است که درباره مسائل اساسی آن بحث شود. مفاد قاعده فراغ و تجاوز این است که اگر فعلی از افعال شرعی را انجام دادیم، بعد در صحیح انجام دادن آن شک کردیم، بنا را بر این می گذاریم که آن فعل را صحیح انجام داده ایم، همچنین است اگر در انجام جزیی از اجزای آن فعل شک کردیم، در حالی که از محل انجام دادن آن جزء گذشته باشیم. از آنجا که این قاعده فقط با روایات اثبات پذیر است، مدار بحث نیز حول واژه های این روایات می گردد. در این روایات، سه واژه اصلی «جاوز»، «مضی» و «فراغ» وجود دارد که با بررسی ها و تحقیقات انجام شده، به این نتیجه رسیدیم که واژه های اول و دوم مترادفند و معنای کلمه سوم از آثار و نتایج معنای کلمات اول و دوم است. همچنین آنچه در این روایات در مورد متعلق شک بیان شده، مطلق شک در انجام عمل شرعی است که منشا آن، گاهی شک در صحت موجود است و گاهی شک در اصل وجود، بنابراین قاعده مذکور، هم از لحاظ ثبوتی و هم از لحاظ اثباتی وحدت دارد. همچنین این قاعده بیشتر بر ملاک های امارات، انطباق دارد تا ملاک های اصول عملیه.

کلمات کلیدی:

اصل، اماره، تجاوز، شک، فراغ، قاعده فقهی، مضی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1787681>

